

MVS a Knihovny.cz – jak to vzniklo, proč a kde jsme

Seminář o plánované podobě MVS na portálu
Knihovny.cz

Moravská zemská knihovna

7. 3. 2017

Lenka Hvězdová

lenka.hvezdova@techlib.cz

Marcel Ouzká

marcela.ouzka@techlib1.cz

... kam jdeme?



Budoucnost meziknihovních služeb?

Celkový počet požadavků vnitrostátní MS (aktivní + pasivní) v NTK

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Požadavků celkem	6756	6429	8200	7303	5929	6399	4320

- statistiky ukazují pokles zájmu o tuto službu
- ústup od tradičního vzájemného vypůjčování fyzických titulů směrem k zajištění kopií částí požadovaných dokumentů
 - nedostatek finančních prostředků na poli VaV (VaV instituce, studenti, vědci = největší uživatelé meziknihovních služeb)
 - větší nabídka a dostupnost EIZ
 - další možnosti internetu - legální (komerční, volně dostupné zdroje, Google Scholar, Open Access...) i nelegální

Co na to knihovny?

- přizpůsobit se nárokům uživatelů, kteří jsou zvyklí na rychlé online služby na internetu, přiblížit své služby uživateli
- projekty a iniciativy knihoven a knihovnických asociací podporující sdílení informačních zdrojů a meziknihovní služby, např. Americké asociace knihoven ALA, divize pro referenční služby RUSA ([STAR certifikát](#))
- centralizace všech služeb dodávání dokumentů do jednoho místa – široká paleta služeb, jednotný přístup, jednotná administrace a usnadnění práce knihoven

CPK - Centrální portál knihoven – vývoj, současný stav a nástroj pro MVS

- hlavní funkcionality CPK – jednotné prostředí pro **vyhledávání, spojení uživatelských identit, odkazy na plné texty, online platby**
 - **2010** - rozhodnutí ÚKR vytvořit jednotné rozhraní systému knihoven, založen informační portál - www.knihovny.cz
 - **2011 - 2014** - fáze projektu: projektový záměr, pracovní skupiny, průzkum potřeb knihoven, příprava zadávací dokumentace pro výběrové řízení na dodavatele technologického řešení „na klíč“, rozhodnutí realizace cestou vlastního vývoje – MZK, nutné zapojení knihoven a náročná práce v zázemí a používaných systémech
 - **2015** - řešení CPK na základě open source Vufind připravuje tým v MZK - sklízení dat, deduplikace a obohacování o jmenné authority, napojení na knihovní systémy, inteligentní dohledávání záznamů, sdílení a propojování identit, atd.
 - **2016** – testování a pilotní provoz, oficiální spuštění
 - **2017** – zapojování dalších knihoven, rozvoj portálu
- **dodávání dokumentů a poskytování meziknihovních služeb nezbytnou součástí CPK**
- od prvních projektových záměrů a v náplni pracovních skupin CPK byl jako **komplexní nástroj pro dodávání dokumentů a poskytování meziknihovních služeb navrhován systém VPK**

Komplexní nástroj pro poskytování meziknihovních služeb v projektu CPK

Proč VPK?

- **silné stránky:**
 - funguje na základě spolupráce knihoven
 - služba s **tradicí a pevnou pozicí** - od 1. 6. 2001
 - relativní **jednoduchost** systému, část procesů automatizovaná
 - **jednotná správa** zadaných požadavků
 - centrální **server pro systémové informace**, včetně dat o uživateli a jejich požadavcích
 - integrovaný **systém vyúčtování**, včetně poplatků za autorská práva
 - **zkušenosti** fungujících agend ve VPK - EDD, MRS, Current Content, MMS, nově MVS
- **ale i slabé stránky VPK dané stářím systému:**
 - software systému už není podporován, chybí dokumentace systému, vznik nových agend a napojení na knihovnické systémy jsou obtížné a prakticky nemožné, design není uživatelsky přátelský, není zaměřený na přímé uživatele
- **požadavky CPK současný systém VPK nedokáže zcela zajistit**
 - napojení na knihovny.cz a jiné stávající a budoucí knihovnické systémy
 - pružnost rozšiřování služeb a funkcionalit
 - zajištění konzistence a udržitelnosti systému VPK
- **2015** – NTK přijala zásadní rozhodnutí o nezbytné aktualizaci VPK, resp. o vývoji **nového systému pro MVS a dodávání dokumentů - Získej**
 - dočasné úpravy stávajícího VPK – formulář pro MVS od 06/2015, propojení se SK ČR
 - pracovní skupina v NTK začala připravovat projekt pro vývoj **nového systému Získej**

Současný systém VPK pro dodávání dokumentů a MVS – silné a slabé stránky

silné stránky

- efektivita zapojení a spolupráce účastnických knihoven, systém a služba s tradicí a pevnou pozicí, od roku 2001
- relativní jednoduchost systému, centrální server pro systémové informace a místní instalace
- integrovaný systém vyúčtování, včetně poplatků za autorská práva
- možnost připojení dalších agend (Current Content, 2015-MVS)

slabé stránky

- počet účastnických knihoven ani zákazníků se již nezvyšuje, design není uživatelsky přátelský, je zaměřený na pracovníky knihoven, ne na přímé uživatele
- závislost na místní instalaci v knihovnách, problémy při aktualizacích OS
- nutno sjednotit právní základ služby
- software už není podporován, chybí dokumentace systému, aktualizace, nové agendy a napojení na knihovní systémy jsou obtížné, prakticky nemožné

Požadavky CPK jsou příležitostí pro vývoj nové platformy pro MVS – Získej

2016 - fáze I – Analýza
(VISK 8B)

2017 – fáze II – Vývoj
(VISK 8B)

2018 – zkušební provoz,
propagace a školení

- prioritou Získej je **návaznost na CPK – MVS** a dodávání dokumentů vyhledaných v knihovny.cz, ale i relativní **samostatnost systému** a návaznost také na jiné knihovní systémy
- nový nástroj bude **odrážet současný stav** služby
- podoba uživatelsky přívětivé **webové služby** pro individuálního uživatele i knihovny
- **modulární řešení**, např. modul profil knihovny, interaktivní formulář objednávky, sledování dotazu a řízení procesu dodání dokumentů a MVS, automatizované vyúčtování, statistik, atd.
- v **profilu své knihovny možnost nastavit** služby, které chce knihovny poskytovat/využívat
- nezbytná **verifikace a případná korekce** dotazu knihovníkem
 - varianty fungování MVS a dodání dokumentů - a/proces částečně řízený knihovnou nebo b/zcela automatizovaný proces - rozhodnutí Rady CPK v říjnu 2015 o provedení **průzkumu** v knihovnách
- **napojení** na knihovnické systémy a registry
- **naprogramování v otevřeném kódu a dokumentace systému** umožní rozvoj a připojení nových služeb a agend

Nová platforma Získej pro MVS a dodávání dokumentů – příležitosti, rizika

výzvy, příležitosti	rizika
<ul style="list-style-type: none"> • nové řešení pro MVS a dodávání dokumentů (nejen) na národní úrovni inicioval projekt CPK • nová platforma bude otevřená uživateli na webu, uživatelsky přátelská, služby nabízené podle uživatelských profilů a dostupnosti zdrojů, v otevřeném kódu, s modulárním řešením, návazností na knihovnické systémy a potenciálem rozvoje, správa systému na webu • varianty MVS a EDD -1)proces částečně kontrolovaný knihovnou nebo 2)zcela automatizovaný proces • apelovat na knihovny, aby se zapojily do CPK a využily platformy pro sjednocení pravidel MVS • propagace meziknihovnických služeb pro jednotlivé čtenáře 	<ul style="list-style-type: none"> • technické problémy navazujících systémů a OPACů • nejednotné katalogizační záznamy • nejednotná politika knihoven (např. co je „výpůjčka“, „rezervace“) • neochota knihoven spolupracovat, měnit nastavení svých systémů a zaběhnutých pracovních postupů • nedostatek zdrojů – finančních, personálních, morálních, časových • nedostatečná komunikace s CPK • nedostatečný přehled o nakoupených licencích pro EIZ v ČR (CzechElib) • problematické vyjednání nových podmínek se správcem autorských práv Dilia

Projekt ZÍSKEJ, fáze I – Analýza, fáze II - Vývoj

- **projekt VISK 8/B 2016** – „Vývoj systému pro dodávání dokumentů pro zajištění EDD a MVS služeb Centrálního portálu knihoven: Fáze I - Analýza“
 - **procesní analýza** – analýza procesů dodávání dokumentů, MVS a dalších služeb, analýza uživatelů a jejich chování, návrh uživatelských scénářů, analýza organizačního zajištění projektu, popis návaznosti na knihovny.cz, zajištění udržitelnosti, efektivity a přínosu systému
 - **návrh architektury** jednotlivých částí systému - interních modulů, modulů zajišťujících napojení na knihovnické systémy a externích subsystémů
 - **rozbor nákladů, proveditelnosti a udržitelnosti** projektovaného systému
 - **zajištění právního rámce a právní podpory** jednotlivých aspektů online služby
 - **výstupem** - podklad pro programátory
- **projekt VISKJ 8/B 2017** - Vývoj systému pro dodávání dokumentů pro zajištění EDD a MVS služeb Centrálního portálu knihoven: Fáze II - Vývoj
 - **výběrové řízení** na programátory, **programování** a **testování** Získej
 - průzkum a **dotazníkové šetření** mezi knihovnami
 - příprava **organizačního zajištění** systému a služeb Získej
 - řešení souvisejících **právních** otázek (autorská práva, ochrana osobních údajů)
 - příprava **propagace a školení** Získej na rok 2018

Děkujeme za pozornost!





Rozhodování – podle registrace zákazníka a ověření typu a dostupnosti dokumentu se nabídnou konkrétní služby dodání dokumentu na míru

1. **ZÍSKEJ**

Bestie : [případy Richarda Krauze]
Hlavní autor: [Glen, Doreen, 1955.](#)
Jazyk: [Česky](#)
Vydáno: [V Praze : XYZ 2010](#)
Edice: [Případy Richarda Krauze](#)
Téma: [Kriminální romány](#)
Fyzický popis: 320 s. : 22 cm.

2. Ověření na typ dokumentu – aby se nenabídly nesplnitelné služby

3. Nepřihlášenému uživateli se po kliknutí na tlačítko „Chci to“ zobrazí všechny služby, které je teoreticky možné nabídnout.

- získat/objednat papírovou kopii
- volně dostupná digitální kopie (mělo by se předem ověřit, jestli taková existuje v nějaké digitální knihovně)
- koupit (knihkupectví/antikvariát)
- EOD (ale to by mělo doopravdy být je u těch záznamů, které mohou být pro EOD poskytnuté)

.....

Další služby je možné získat po přihlášení se jako uživatel jedné z knihoven zapojených do CPK:

- vypůjčit v mé knihovně
- získat přístup k plnému textu (= z EIZ)
- vypůjčit z jiné knihovny
- získat/objednat el. kopii (=EDD)
-
-
-

Po přihlášení budou aktivní / zobrazené jen ty služby, které je možné konkrétnímu uživateli reálně nabídnout.

4. Přihlásím se jako uživatel knihovny spolupracující s CPK, respektive uživatel EDD, proběhne následující ověření:

- **A1: fyzická osoba - ověření zda má s VPK uzavřenou smlouvu pro fyzické osoby >> ověřuje se v bázi uživatelů VPK, v budoucnosti asi ověření vůči bázi uživatelů NTK**
- **A2: osoba, která má s některou účastnickou knihovnou uzavřenou smlouvu o EDD pro koncové uživatele - ? jak/kde ověřit, je možné, aby si sami objednali?**
- **B: dostupnosti titulu ve VPK >> ověřuje se v SK VPK**
 - periodika, e-periodika s ISSN: podle ISSN
 - periodika, e-periodika bez ISSN: podle názvu periodika???
 - ? periodika, která nejsou uvedena v SK VPK, ale ze srovnání sigel knihoven, které je vlastní a sigel knihoven poskytujících EDD ve VPK, vyplynulo, že by mohly být předmětem EDD
 - knihy: CPK dodá do VPK seznam knihoven (jejich sigel), které podle CPK dokument vlastní, ten VPK srovná s knihovnami ve VPK, které poskytují EDD
- **C: možnost poskytnout z konkrétního titulu službu EDD**
 - u periodik, e-periodik uvedeno v SK VPK >> ověřuje se v SK VPK

5. - u knih lze obecně poskytnout kopie do 20 stran na jednu objednávku

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ne, z dokumentu nelze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb se EDD již nezobrazí

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ne, dokument není ve VPK dostupný
C: ne, z dokumentu nelze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb se EDD již nezobrazí

A: ne, uživatel nemá smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ano, z dokumentu lze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb EDD zůstane s informací, že pro jeho získání je potřeba uzavřít smlouvu s VPK

A: ano, uživatel má smlouvu s VPK
B: ano, časopis je ve VPK dostupný/EDD poskytuje ve VPK alespoň jedna z knihoven, které knihu podle CPK vlastní
C: ano, z dokumentu lze poskytnout EDD
>> V nabídce služeb EDD zůstane, po kliknutí se otevře formulář VPK, do kterého se převedou

- ? potřebuje VPK z CPK dostat bibliografické údaje o žádaném dokumentu + lokace?

6. Otevře se formulář VPK, jeho verze bude záležet na tom, zda půjde o uživatele A1 nebo A2

6. **ZÍSKEJ**

- získat/objednat papírovou kopii
- volně dostupná digitální kopie
- koupit (knihkupectví/antikvariát)
- EOD (ale to by mělo doopravdy být je u těch záznamů, které mohou být pro EOD poskytnuté)

.....

- vypůjčit v mé knihovně: **knih je dostupná, objednejte si ji**
- **získat přístup k plnému textu (= z EIZ)**
- vypůjčit z jiné knihovny (**neaktivní**)
- **získat/objednat el. kopii (=EDD)**
-
-
-